

Fornal

Preu: 20 Cts.

Bruc, 71 - Tel. 17253

Any 1

Barcelona 16 de Gener de 1932

Núm. 1

Per una nova vida

Ara és l'hora revolucionària encara. Ningú no pot evadir-la perquè no és possibilitat humana desentendre's del Temps. Ni es pot falsificar o falsejar. El bandit més acreditat, capaç d'endosar un xec il·lusori a qualsevol banquer, no podrà defraudar el Poble.

Els joves grimpadors benestants, camuflats o idealistes, no s'aixecaran de la merescuda ensorrada per més que s'esgargamellin i posin de savis. No ressuscitaran, tampoc, les oligarquies polítiques diferents. Podran potser, encara, mostrar impudicament la faç amoratada dels cadàvers, empestar l'aire amb les sentors horribles de la seva corrupció.

Però no reviuran.

L'ànima popular que s'alça magníficament revolucionària, no permetrà miracles d'aquesta mena ni de cap altra.

L'anhel ciutadà, que no està assaciat, que no és las ni està tampoc cansat, farà la seva via dreturera sempre avant. I nosaltres el servirem com uns esclaus, orgullosament.

Perquè encara no es veia del tot la Veritat, que el poble estima follament, ni s'ha fet ni obtingut la justícia serena, inexorable, igual que és el nostre primer objectiu, ni són enderrocats totes les carcasses, tots els tinglados de la vella farsa, i el corrent renovador no ha adquirit el ritme accelerat que convé.

I cal fer aquesta feina i l'altra.

Que és esquinçar les vestidures i arrencar les teranyines que obstrueixen la percepció clara de l'única Llibertat possible.

Que és tallar la corda de la maroma mentre els volatiners fan equilibris.

Que és rentar la ronya encastada a tots els mecanismes, a tots els organismes de la vida política i social, per la brutícia secular.

I això solament és possible sotmetent al foc purificador de la FORNAL tots els ferros i totes les desferres per aniquilar-les, aquestes, definitivament; per sanificar el metall, per donar-li el

trep i la forma aptes per a emprendre l'Obra immensa que s'atansa de la construcció de l'edifici nou de la Llibertat, del benestar, de la Intel·ligència, del Dret.

Perquè no aspirem solament a escombrar runes, sinó més, a construir eines per l'alliberació completa.

Volem mantenir l'esperança i el muscle disposat de la multitud assedegada de justícia. Oferim als sensibles inquietes la nostra companyia i la nostra FORNAL, posició estratègica en les avançades de l'art i de la vida.

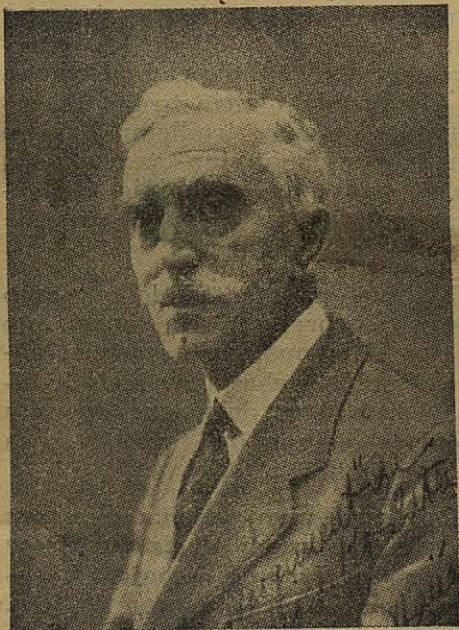
Pretenem mostrar no solament els instruments si que també posar a la consideració pública els camins del nou viure, la manera de fer els plànols de la Llar

humana que cal bastir.

Treballarem pel retrobament dels liberals esparços per Catalunya en la unitat espiritual que faci de tots i de tot el país, les angúnies i les esperances de cadascú i de cada vila o contrada.

No permetrem que es frustrin, les aspiracions del Poble.

No deixarem escórrer obscurament les enormes possibilitats renovadores d'aquesta hora.

Macià és avui la fermaça més segura de l'alliberació de Catalunya

Es un nom evocador i suggestiu, que fa somniar, que esperona el pensament i la imaginació, el que porta aquest setmanari. Es un nom ben trobat.

«Le nom ne fait pas la chose», diuen els francesos i potser de vegades tenen raó.

El nom no decidirà, certament, el destí d'una persona. Pot, però, influir considerablement en el mateix.

Noms hi ha, que per llur vulgaritat aclaparadora són una cadena, un grillet, un llast que impedeix volar, ascendir al cel, elevar-se a les altures.

D'altres en veieu que els hi han enganxat als homes al clatell com unes ales, com un globus.

Són aquells que fan beneir al capellà que ens va batejar o al pare i al padri que tan bé se saben el calendari.

LA FORNAL ha tingut un bon padri, i per això li han encertat l'etiqueta amb què l'han facturat cap a l'èxit. Felix viatge!

El foc i el treball—que LA FORNAL honora i enalteix i representa—són l'ànima mateixa del món modern.

El foc, segons una escola filosòfica grega, és el principi de totes les coses.

Pobles hi ha hagut, que l'han adorat com un déu. Cremant damunt la fornal, sembla, en efecte, un déu sobre l'ara.

Si el foc fós un déu, fóra el déu de la llum, això és, el de la intel·ligència; i el de l'escalfor, o sigui, el de la vida.

Sense acudir a la màgia podem sentir-nos plens de respecte per una força creadora i purificadora tan magnífica com és el foc.

I el treball és germà del foc, és un altre foc, una altra força elèctrica i tèrmica, és també una de les primeres potències de l'univers.

Si LA FORNAL ve a incendiar els cors, ve a forjar el destí de la Catalunya nova, ben vinguda sia.

Nosaltres ens hi escalfarem sovint les mans, la sang; hi posarem a coure el cos i l'ànima; ens hi rostirem la pell i el pit.

Tenim una mica vocació de ciclop i no estem bé més que a l'enclusa, amb el martell a un puny i a l'altre un ferro roent.

ANGEL SAMBLANCAT

Del Primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana en pot sortir una organització autènticament democràtica i esquerrana. Cal no oblidar-ho!

Les tragèdies sagnants

per Manuel Galés

Els fets luctuosos i llastimosos de Castilblanco, Jeresa, Arnedo i tants altres pobles espanyols, tacats ja per la sang dels miseriosos, paisans o guàrdies, víctimes uns i altres de l'organització social, demostren a crits clamorosos la urgent necessitat de realitzar la República i portar les seves solucions fins als darrers llogarrets del país.

Inútilment, amb fingida imbecilitat els uns, amb ingènua bona fe els altres, s'escateix de qui sigui la culpa d'aquestes tragèdies. I es tracta de despistar i de satisfer a la gent esbrinant qui ha predicat una santa manumissió o qui ha disparat el primer tret.

I això és una anècdota miserable que no treu cap a res, ni aclareix res.

A la República, l'únic que pot interessar-li pregonament és cercar la causa constant i permanent d'aquesta lluita.

I la causa ja se sap. Perquè l'agitació camperola és coneguda i aparent o en estat de latència és formidable. La immensa massa de la terra ibèrica està sotregada per forces eternes que malden i trepiden per trobar la nova forma del seu moviment progressiu. Si els pagesos de les Espanyes no s'haguessin cansat i avorrit del règim caduc, ¿creu ningú que s'hauria produït un esfondrament tan escenogràfic? Si les forces d'inèrcia no haguessin estat vençudes en el nucli de les entranyes socials, ciutadanes i rústegues, la Monarquia hauria trobat l'acostumada defensa tradicional i no s'hauria escapat tan vergonyosament, amb una ignominia tan espessa que no ha trobat la sang de ningú per a rentar-la.

Els que avui se n'adonen, amb còmica sorpresa, de la tensió que en tot el camp ibèric existeix, entre el poble treballador i els habituals servidors dels seus enemics seculars, pensen que això és cosa de comptol.

Es compliquen endebades el seu curt ideari, propi del primarisme de caserna. La cosa és patent i senzillíssima. Demés, la cosa és feta. Es tracta de la revolució que s'ha verificat en la consciència dels treballadors. Revolució que ha permès l'adveniment de la República, per l'esperança de què la República significa la plasmació, la realització dels seus pregons afanys progressius, per la seva reivindicació humana i pel seu benestar material.

Però la República encara és jove. Encara no ha tingut el temps suficient de reflexionar sobre la varietat de solucions que convenen, din-

tre una tònica general, al problema agrari de les Espanyes.

I aquí és palesa la causa dels conflictes que s'han produït, i seguiran produint-se, mentre no trobin un curs legal de realització les voluntats de millorament dels camperols.

A una massa carregada d'odis i d'ignorància, però que ara hi comença a llucar i a redreçar-se contra l'explotació incessant de què ha estat objecte, no és possible demanar-li la paciència d'esperar sense nerviosismes la solució jurídica dels seus problemes apremiants, inajornables de fam i dignitat.

Mentre només tenien misèria, era factible reduir-los a cops de fuet, com a una vil canilla. Avui que els mateixos que són al Govern els hi han obert, justament i en caritat, els ulls, cridant-los a una vida d'home, aquesta nova dignitat no els hi permet aguantar ni la gana ni les fuetades. Els cosacs són impotents quan el poble refusa d'agenollar-se davant les ídoles ancestrals. Tot el fet de la revolució consisteix en mirar cara a cara i front a front als amos avesats a l'abús i al tracte inhumà. El demés, es dedueix amb una lògica indeturable. I per tal d'evitar torrentades perilloses, més entitat que els símptomes de la riuada, el remei únic consisteix en preparar l'endegament de les forces, tot pensant que són fatalment incoercibles, i donar les normes jurídiques que tractin als homes com a homes.

Com més pressa porti la República en aquesta obra, com més ampleument generosos siguin els dies, més aviat cessarà la tensió i el perill.

Per això si algun responsable, apart dels històrics, hi ha en les tragèdies de Castilblanco, Jeresa, Arnedo i semblants, cal cercar-lo entre els elements que dificulten i ajornen, amb una bena d'orgull i d'incomprensió davant dels ulls, la implantació de les lleis agràries i socials.

Aquí d'aquella frase del senyor Marcellí Domingo: Si el Parlament no encerta a estructurar la Revolució, serà el poble que, passant per sobre del Parlament, farà ell mateix la Revolució.

Deia Chamfort:

El món es divideix en dues classes. Els uns tenen més menjar que gana, i els altres més gana que menjar.

Crònica de Madrid

D'on surt aquest ure?

La represa dels debats parlamentaris, començada el dimarts de la passada setmana, semblava que s'hauria caracteritzat per la tranquil·litat i serenitat i, àdhuc, per la cordialitat i bon humor que deixen les festes nadalenques i el cap d'any.

Però la digestió del gall dindi i dels torrons ha estat tallada per les pertorbacions de Castilblanco i per noves sensacionals que, d'ésser certes, serien de gran transcendència. Greus rumors han circulats aquests dies, amb insistència, d'un pretès cop d'Estat a càrrec del general Sanjurjo. No hauriem fet cap cas de totes aquestes parlàries i ho hauriem considerat com un altre «bullo», de no haver estat recollida la notícia per alguns diaris estrangers, que la comentaven seriósament i amb profusió de detalls.

Segons els mateixos, uns alts oficials de la Benemèrita havien presentat al Govern de Madrid una petició a nom de tots els seus homes, amb la invitació de restablir immediatament l'ordre i la disciplina en el país. Una invitació semblant es suposava dirigida al Ministre de la Governació pel general Sanjurjo i es feia avalorar aquesta afirmació, amb el fet de què, com a efecte immediat, dit general havia estat encarregat de procedir personalment a una investigació sobre els esdeveniments de Castilblanco.

El discurs del President del Consell al Parlament, refusa tota probabilitat de cop d'Estat, però no ha negat la petició susdita. A més, l'afirmació de la necessitat de mantenir la Guàrdia civil i la declaració, massa repetida, de què aquest cos ha complert amb el seu deure, sembla ésser una satisfacció pública feta amb l'objecte d'apaivagar alguna protesta i de calmar algun descontent.

No volem fer cap afirmació concreta, car res no ha traslluït de les esferes oficials, mes si fos veritat el que es rumorejava, seria cosa de pensar-hi una mica. Una invitació dirigida per un cos armat al Govern, apareix com un ultimatum respectuós i gairebé no és altra cosa que això en el fons. No podríem tancar els ulls davant del fet de la intervenció del cap de la Guàrdia civil i dels oficials de dita organització, que reproduirien el fenomen consuet i típic de la participació directa de l'element militar en la vida política de la nació. Això assenyalaria que no bastava un canvi de règim per a modificar substancialment el mecanisme psicològic i polític i el conjunt de costums en què es fonamenta la direcció secular d'un poble.

Nosaltres donem un crit d'alarma, fent abstracció de si el fet s'ha produït o no. Ens agrada també parlar pel que pogués ésser. I perquè es tingui present.

**

El discurs del senyor Melquiades Alvarez, ha desentonat de l'època en què viu Espanya. Aquest senyor és el mateix de fa vint anys: la seva mentalitat segueix adaptada a les velles normes polítiques de l'«ancien régime». Ell mateix apareix un xic desorientat i mancat d'eixopluc. Ha volgut consolidar, amb un discurs i una declaració de principis, un partit en descomposició que no té ja, avui, una raó clara d'existència.

Aquesta feblesa l'ha fet cercar el favor d'En Lerroux. Es va formant així el front únic de les dretes; la reacció va prenent posicions, com és lògic després de l'últim trasbals. Això no ens ha estranyat, perquè ho esperàvem. Solament mentalitats d'un tipus com el senyor Melquiades Alvarez poden posar-se al costat de D. Alexandre, que ha mostrat ja obertament quines són les seves intencions.

El discurs del cabdill progressista segueix l'eterna paradoxa, lema del seu partit, de girar l'esquena al progrés i a la marxa de la humanitat. Ha estat, com tothom s'esperava, el discurs d'un home vell, representant d'una política encara més vella.

I avui, tot el que tingui més de tres lustres de vida, ni té cap valor ni pot conduir a res.

ANTONI VENTURA

Maura, fill de Maura

El discurs d'En Maura, a Madrid, és una lamentable demostració de la decadència de la família. Recull el Maura Junior, tota la violència agressiva, tota la fúria reaccionària, tota la concepció absolutista del seu pare. Però ha perdut, en canvi, l'elegància, el bell dir, àdhuc el sentit de rectitud a la seva conducta que calia reconèixer a D. Antoni. El llenguatge, ja no és el d'un vessànic de poder i de glòria, és el propi d'un baranda envanit per la sort. L'actitud no és la de l'home que manté una trajectòria equivocada, però rectilínia, sinó la d'un avantagista, que en un moment, a Sant Sebastià, en els seus discursos anteriors a la República, promet una cosa i a partir del seu encimbellament al Ministeri, es desmenteix, nega la seva paraula.

Vàrem tenir ocasió de conèixer Maura a Barcelona, durant la conspiració última, Aquest home llavors s'expressava amb un concepte i consideració (segurament fingits) de les coses de Catalunya i «alternava» amb la «pandilla» que ara blasma. Amb el seu discurs del diumenge passat no fa honor a les afirmacions ni a les actituds de llavors.

A. V.

Endebades han intentat esgrimir contra els rabassaires els seus tradicionals enemics l'argument de què volien actuar sense llei i trepitjant les lleis vigents. S'han trobat amb què el moment formidable responia al seny del treballador del camp i que es realitzava a l'empar de les lleis. No sols de les lleis naturals de l'equitat, sinó de les lleis escrites, dels decrets de la República.

S'han trobat que els veritables adversaris de les lleis eren ells. I aleshores, els que tractaven de perseguir-nos com uns lladres i uns malfactors, abocant la guàrdia civil per a intentar resoldre per la por i la coacció afers purament civils i no de guàrdies, han descobert la grollera trama del seu joc.

Emparats pels Govern Civils, quan els hi havem dit que fiàvem el nostre plet a les lleis de la República, ens han respost:

—Ja es cuidaran els jutges de fallar-vos en contra.

Així ho deia, sense pudor, un diputat a Corts per Tarragona.

I nosaltres, advertits per la seva via mal continguda, preguntem:

—D'on surt aquest ure? ¿D'on prové aquesta promesa? ¿Què és el que permet fer aquesta profecia? ¿Què volen dir amb aquesta orgullosa amenaça?

Volien dir que si ens acollim a la llei, si ens refiem de la llei, i posem la confiança en els jutges, que són els homes que han d'aplicar les lleis, anem per mal camí.

Vol dir que aquell senyor té la íntima confiança de veure'ns burlats, decebut, enganyats com mosquits enredats en les malles de la llei que ells estaven acostumats a tenir al seu servei i a manejar al seu gust.

Vol dir que ofenen amb aquestes suposicions, i d'una manera greu als jutges. I nosaltres, havem de denunciar aquesta preocupació i fer-la conèixer als jutges.

Car havem d'estar segurs de què amb la República no hi ha cap raó prou pesant per a inclinar la balança de la justícia cap al costat de la injustícia.

Nosaltres hem de confiar en la justícia del règim republicà i seguir el camí legal mentre no se'ns demostri el contrari.

Nosaltres hem de servir la serenitat i la confiança en nostra causa. Tenim la força de la justícia.

I tot amb tenir la raó de la força no volem pensar en altra cosa que en la força de la raó.

Han acabat les circumstàncies del 14 d'abril. S'ha d'acabar l'acumulació de càrrecs.

Oracions sagnants

I

Senyor, guarieu el món!
No vull saber qui sou ni vull saber quins són
els destins que heu posat
al front d'aquesta pobra humanitat.
Sols sé que ací a la terra
els homes amb els homes es fan guerra
i es devoren germans amb germans.
Els llops més llops són aquests llops humans
que passen per la vida
portant la pell d'anyell de la mentida
i, amb un posat mansoi de pietat,
mosseguen a la pobra humanitat
que avança esmaperduda
i porta, dintre l'ànima, espremuda
la cendra amarga d'un dolor pregon.

Senyor, guarieu el món!
Apagueu els instints de la misèria
que duu clavada al front la dèria
iníqua de la perversitat.
Sols us preguen els llavis de pecat
untats de totes les concupiscències;
són els que us fan profundes reverències
i es colpeixen el pit
que dels cops i dels crims ja és endurit.
Els que us blasmem no us hem sentit mai pò
i el nostre blasme es torna oració
que puja cap a Vós i esquinsa les altures
amb la ganivetada de totes les tortures
i, davant vostre, el reneç aturat
és una brasa roent de bondat
i és un gran prec pregon.

Senyor, guarieu el món!
Mireu quins homes més vils us serveixen:
són els que es riuen dels humils que pateixen
i van vestits de púrpures i or
i la púrpura i l'or els ha ofegat el cor.
Us aixequen altars i temples sumptuosos
i passen silenciosos
pel davant vostre amb un posat humil,
però, per dins porten l'esperit vil
de l'odi, la impietat i la usura.
No saben res de la humanal tortura
i, pagada a bon preu,
se us han venut a trossos pel món la vostra creu,
i si poguessin i els valgués la pena
fins se us vendrien la pell de l'esquena
i els vostres ulls si sabessin on són.

Senyor, guarieu el món!
Tot el mal d'aquest món ve dels vostres servents

s'han tornat insensibles i mesquins
i amb els ulls plens de perversos instints
s'han fixat molt en com éreu clavat
per aprendre a clavar la humanitat.
En nom vostre i pel vostre nom
mercadegen consciències i compren a tothom
fent-vos deutor del mercadeig brutal
dient que cobraran amb diner celestial
mentre ells es queden l'or d'ací amb instint cruel.
No els interessen gens els cobraments del cel
que no saben ni quan, ni com, ni on són.

Senyor, guarieu el món!
Els bons de cor hem sofert constantment
i hem vist que es reien del nostre turment
de la bondat i de la intel·ligència
i ja hem esgotat tota la paciència
i alcem els punys rebels
sota d'un cel apunyalat d'estels.
Portem l'ànima trista i el cor trist
i sota de la pell portem un Crist
dolorós, llutzerat i retut.
Però, aquest nostre Crist no serà un Crist vençut.
No es deixarà clavar de peus i braços.
Nosaltres portarem avant els passos
i els braços s'alçaran amb el puny clos
per ensorrar-lo fins al moll de l'os
dels que van per la vida
amb la capa lluent de la mentida.
Ens bull la sang i els nostres pensaments
tenen la roentor d'aquells ponents
fets de sang i de foc.

El nostre clam no ha estat oït enlloc.
Fins Vós, Senyor, hi heu fet l'orella sorda
i hem cregut que la vostra llei és borda
com les lleis d'aquest nostre món masell
i hem engegat la llei vostra al bordell
perquè ens l'han donat falsa.
La humanitat caminarà descalça,
vilipendiada i tot, si voleu,
però, que no li parlin de la creu
perquè a cops de creu esquinçarà
les ombres que li priven el demà.
Cos a cos, fent ben fonda la ferida
que regali la sang de nova vida.
El món està malalt; és corferit;
tota la terra duu sagnant el pit.
La humanitat camina en la tenebra
amb el front ple de febre
i té un horrible desvari pregon.

Senyor, guarieu el món!!!

SALVADOR PERARNAU

L'esquí notmanal

L'afar Nicolau-Bofill

Sembla que les coses no rutllen massa planes a l'Acció Catalana Republicana. Amb diferència de poques hores, els seus dos caps visibles varen parlar des de distints escenaris que tanmateix poden ésser representatius de l'origen i tendències de cadascú.

El senyor Bofill, en la secular Ripoll, sota l'ombra protectora de l'antic campanar, ple de reminiscències monàstiques, féu un dels seus típics discursos, plens de galindaines, de pes fort, en els que acostuma a cercar i trobar la confusió.

La frase més entenedora, encara que no ho sembli, és aquella en la que afirma que ara «és l'hora de tots». Vol dir, traduït al català, que és hora de manar ells, car és segur que sense aquest terme tan ampli, l'A. C. R. no pot fer res.

El senyor Nicolau havia significat el dia abans, des del saló de festes (perfumat encara de tabac anglès) de l'Orient, que érem al temps de les tendències esquerranes, i sembla que la frase del senyor Bofill venia a ésser una correcció. A remarcar el silenci, el posat moix del cap de minoria a la Generalitat, en tot el vespre.

Decididament, no ens estranyaria gens que l'escissió de l'Acció Catalana Republicana en dos sectors, un d'ells acabdillat pels senyors Anguera i Bofill, i l'altre pels senyors Nicolau i Rovira i Virgili, fos un fet aviat.

L'Assamblea de la Generalitat

Avui, a la mateixa hora de sortir aquest primer número de FORNAL, es celebrarà l'assamblea de la Generalitat. A jutjar per les senyals de la del 30 de desembre, es plantejarà un fort debat polític.

Això serà una prova de vitalitat de la política catalana i caldrà felicitar-se'n. Es necessària la discussió crua, forta, àdhuc apassionada, de la cosa pública.

El que cal, però, és no donar cops baixos. No recollir el llot de les clavegueres, no disminuir la valor de l'assamblea.

La dimissió del senyor Domingo

En Marcellí Domingo ha cursat la seva dimissió de directiu de l'Esquerra uns dies abans de reunir-se el primer Congrés del partit, on haurà tothom de rendir comptes de la seva gestió. Per aquest cantó, és ben discutible l'oportunitat de la dimissió. Una fugida, en política, tan pot ésser una habilitat estratègica com una covardia catastròfica. Les fugides, que els guerrers anomenen retirades, poden salvar d'una desfeta a condició de que quan l'enemic se n'adongui, ja no hi sigui a temps. Però una fugida davant d'una democràcia organitzada s'assembla molt a una deserció. Cal que no sigui una fugida al camp enemic, al camp de la dreta conservadora i reaccionària. Car aleshores ja seria una cosa pitjor.

A més a més, el gest del senyor Domingo, abandonant l'Esquerra abans de què l'Estatut de Catalunya surti aprovat del Parlament, es presta a una cabdal consideració que pot pesar-li sempre com una llosa de plom. Car el senyor Domingo s'ha cansat de dir per tot arreu en les seves campanyes electorals per Catalunya les següents paraules: «El pacte de Sant Sebastià referent a Catalunya consisteix en què, una vegada demostrada de manera indubtable la legítima voluntat dels catalans, redactant el seu Estatut de llibertat, aquest Estatut votat per tot el poble català posarà en mans del Govern, i el Govern el convertirà en la seva ponència. I com el Govern comptarà amb la confiança del Parlament, el Parlament referendarà la voluntat de Catalunya, perquè aquest és el compromís dels homes de Sant Sebastià, i els homes del Govern són homes d'honor que compleixen la seva paraula».

Naturalment que la sortida del senyor Domingo de l'Esquerra no significa pas que no es recordi del seu compromís d'home i d'home honorat.

Però el temps transcorregut demorant el compliment del pacte i el seu interès en ajornar la presentació de l'Estatut al Govern ens permet restar en una prudent vigilància.

La resposta d'En Macià

La resposta d'En Francesc Macià, l'incomparable, a la lletra amb què el senyor Ministre D. Marcellí Domingo presenta la seva dimissió de directiu de l'Esquerra Republicana de Catalunya, és un excelsa lliçó de política. Els castellans de D. Marcellí podran dir-li que s'ha trobat amb «la horma de su zapato».

L'avi venerat ha provat una vegada més com en la sobrietat resideix el secret de l'elegància. Amb la més exquisida correcció l'espasa flamejant del cavaller de l'ideal ha dibuixat en el cos exigü del malaguanyat uns tocs que només allargant el braç haurien estat mortals. Ara només deixarà un dibuix inesborrable.

Cal il·luminar el cas Domingo per a què fineixi la tenebrosa confusió. Ell aima repetir que ara és hora de sacrificar popularitats, i pensa que això fa bonic i sobta la bona fe. No preveu que és precisament a espalles d'una cercada popularitat que ell i altres han abastat el Govern. I que són al Govern, no per sacrificar la popularitat, sinó per demostrar que era merecudada, per a provar que en arribar al Govern faran honor a les paraules, idees, programes i promeses que els han portat al cim.

No s'hi val a oferir-se com a víctima disposada a sacrificar una popularitat cercada fadigosament amb tants esforços. Aquesta ganyota no pot servir per a entabanar a una opinió que els esdeveniments han fet més llesta, més fina i més sensible del que es creuen aquests homes infectats per l'antic règim d'una política falaç i artificial.

Aquí, el que exigeix el poble que ha portat al Govern als homes que hi són, és que facin honor a la seva popularitat. Perquè si en ésser dalt, obliden els anhels de l'opinió que els ha pujat, i empren per governar les idees i els procediments de la Monarquia, caldrà que cerquin els suports en els mateixos de la Monarquia. Caldrà que s'arrepenguin en la Guàrdia civil, en els plutòcrates explotadors, en el clergat estupefacient i estupiditzant. Però aleshores que no es queixin si el poble els tracta a tots com a enemics.

Lerroux vist per B. Calderón Fonte, historiador (?) de Macià

Calderon Fonte, fa temps que desaparegué de la palestra periodística i hom havia oblidat el seu nom de mercenari de l'estilogràfica. L'home es veu que s'ha sentit de nou pamfletista des de la República; a les nostres mans ha caigut per casualitat un fullet que és una bella mostra de la ximpleria adolorada lerrouxista.

El fullet, que ha estat editat en francès i probablement finançat pel Ministeri d'Estat, porta per títol *Les hommes nouveaux de l'Espagne nouvelle* i per subtítol *Alexandre Lerroux*. Hi ha adjunt un apèndix contra Macià, molt bo, que ens ha divertit molt.

Ultra les barbaritats exposades en el fullet en qüestió hi ha una manca d'escrúpols que caracteritzen la personalitat de l'autor en tots els sentits.

La figura de Lerroux és descrita ampulosament. Segons ell, el caudillo va néixer periodista i oblida que abans que tot Lerroux fou «sargento».

Un home que afirma que «l'exèrcit i la marina espanyola tenen una llarga tradició liberal i republicana» pot permetre's de dir totes les bajanades que se li ocorrin, fins i tot que: «En el caos llibertari Lerroux ha forjat un poble. Vulguin o no, les masses obreres de Catalunya han seguit influenciades per Lerroux. Ha estat quan ell ha cregut que estaven capacitades civicament i havien aconseguit el seu fi revolucionari que ha dit: Vull governar». Aleshores els obrers catalans es tornen uns desagraïts i derroten la candidatura de l'«emperador del Paral·lel».

Quan la Solidaritat Catalana, el Lerroux provocador féu un discurs en defensa de l'exèrcit i del centralisme, titulat «El alma en los labios», segons el xiroi Calderon «un dels homes que havia d'aplaudir Lerroux era el capità d'enginyers Francesc Macià, avui president de la Generalitat». En aquest moment Francesc Macià era tinent coronel i expulsat de l'exèrcit, puix que havia estat elegit diputat per Borges i Barcelona i ja era un dels homes més representatius del catalanisme.

1909. Lerroux, segons Calderon, de retorn d'Amèrica, s'assabenta del moviment revolucionari de Barcelona, que els dirigents del partit radical traïren. Quan arriben els exilats revolucionaris a París, Lerroux «els desaprova per llur conducta revolucionària contra l'ocupació del Marroc». Com s'ha de passar la maroma per fer quedar bé a un home! L'afusellament de Francesc Ferrer mostra fins a quin extrem fou por-

tada la traïció i fins a quin extrem Lerroux enganyava a les masses treballadores.

Azcàrate i Iglesias (Pau) tenien raó de llençar-li a la cara, quan Lerroux volia justificar-se de la seva conducta davant del Parlament, que malgrat totes les explicacions no els havia convençut.

Després una sèrie de pàgines per justificar Lerroux davant l'opinió francesa com francòfil, el seu gran amor a la França i als seus homes, raonaments que fan suposar que Lerroux no té gaires simpaties entre els francesos, però que presuposen també, com diu Romanones, que la conducta de Lerroux s'ha d'examinar més aviat des del Ministeri de la Governació que des d'altre lloc.

Per situar Lerroux davant l'opinió pública reaccionària de França, Calderon Fonte diu que Lerroux reivindica per ell per tal d'imposar l'ordre el títol de «premier flic d'Espagne» (primer policia d'Espanya).

El papel Lerroux no es cotitza gaire a l'estranger, malgrat els autobombos. Altrament no caldria publicar fullets de defensa, salvant molts esculls que són consubstancials amb la vida política de Lerroux.

Analitzem el petit apèndix. Es una mostra inhàbil del que pot ésser un lacai de la ploma al servei del que fou el ministre d'Estat. Diu així:

«Al moment d'entrar en premsa, ens assabentem dels resultats electorals espanyols. Tot el país es pronuncia per la República. El vell lluitador que hi ha en Lerroux pot mostrar-se satisfet de la seva obra. Però una ombra plana damunt del quadre de la victòria. Es l'ombra que esperaven els retrògrads, l'ombra propícia per aminorar el sol republicà.»

LLIBRERIA ARIEL

Un llibre interessant, emotiu

Perseguint el Sol

del Solitari de la Mar, traduït per Miquel A. Baltà
La vida en plè Occeà, les bel·leses del Tabits son reflectides amb verisme imponderable

La Catalunya! Macià!»

Sense Lerroux no tindriem República pel que se'n desprèn, i els catalans que la proclamaren abans que la resta d'Espanya som la seva ombra. Calderon Fonte mereix ésser redactor de «El Be Negre». Macià, pel que es veu, no representa res a la Revolució espanyola. Deixem que digui el Calderon:

«Cert, Macià fou perseguit i condemnat a França per instigació de l'Ambaixada. Macià, el vell coronel d'Enginyers, és un frare fracassat del militarisme espanyol.»

Ara comencem a riure de debò. Aquest antic redactor de «El Progreso», íntim de Lerroux, no ha perdut l'instint canibalesc com el seu mestre. Perquè en Calderon fou un «joven bárbaro», amics, i avui tem que es conegui el passat del seu amo i, naturalment, és tan sols per aquest fet que vol distreure'ns amb les seves facècies. Seguim:

«L'home que avui pretén donar una interpretació democràtica al moviment, i que és un reaccionari per excel·lència—De Valera, a Irlanda, ha demostrat tenir més coratge!—era al moment de la repressió de la setmana tràgica de Barcelona, 1909, oficial del quarter de les Drassanes i és ell i els seus companys que assabentaren a Madrid que el moviment tenia un caràcter separatista.»

Fa bonic explicar la història als francesos que no coneixen Espanya, d'aquesta manera. Hom hauria de fer-ne una edició especial d'aquest fullet. «L'Emilianu» encara deu guardar la roba interior com a record d'aquella setmana i no fóra estrany que al Ministeri de la Governació existeixi un telegrama en clau dient que el moviment era separatista, però signat en galleg. Quant a Macià, hom podria dir que en aquell moment havia oblidat fins les ordenances militars. Més bestieses, encara:

Diu que Ventura i Gassol escrivia en vers «les bases de Manresa de Prat de la Riba», i que sent la tristesa per l'incendi dels locals del «Cu-Cut».

Que els obrers odien el catalanisme i que mai, mai, no s'associaran amb en Macià.»

Que Macià és l'home que més odia a França, pel seu petit esperit religiós, ple de rancúnies, però que Espanya, guiada per Lerroux, sabrà acabar amb totes aquestes petiteses.

Tot plegat, per assabentar-nos que Lerroux és un home d'un passat tèrbol i que cal enfonsar-ho tot per salvar-lo.

PIERRE BRICOLLE

L'esplèndid isolament

La política tradicional de l'imperi britànic, ratificada a les conferències imperials de 1926 i 1930, concretades en l'Estatut de Westminster, arribà a fixar que la Gran Bretanya i els Dominions serien considerades «comunitats autònomes dintre els límits de l'imperi i lliurement associades entre si». La guerra mundial va acabar amb l'orgull britànic, provant-li, a bastament, la puerilitat de la seva folla pretensió de superba solitud imperialista.

Per la força, avui, i cada dia menys, no es lliga a ningú; ni les capacitats individuals són tampoc tan dilatades que permetin a un, o a uns pocs, abastar amb èxit l'essència dels complexos problemes econòmics i socials d'avui dia.

Per altra part, l'esperit de l'època inclina a produir-se dintre conjunts estructurats democràticament, sense que el servei de l'ideal impliqui obligada servitud o aquiescència a altres tutelatges, que aquell que és acceptat pels seus indiscutibles mereixements i els altíssims prestigis que l'avaloren.

En la vida es diu, habitualment, que no hi ha adversari petit i en política podria afirmar-se que no existeixen col·laboracions desaprofitables, sempre que siguin lleialment ofertes i personalment dignes. Així, doncs, les pretericions injustificades, constitueixen un perill per a l'èxit de la gestió col·lectiva, ja que la manca d'ajut i d'una col·laboració efusiva i cordial, engendra, prestament, la fatiga en la direcció i, com a conseqüència immediata, l'equivocació en el plantejament i resolució dels afers.

L'isolament dels directius pot atorgar, de moment, una aparença de superioritat, però, finalment, és la palanca més terriblement eficaç de la seva ruïna i de la ruïna de les col·lectivitats que regenten.

En ben poques qüestions, com en aquesta, l'exemple d'Anglaterra es digne d'ésser seguit fidelment: «Autonomia en la determinació, associació lliurement volguda, col·laboració franca en defensa de l'ideal comú».

Per a salvar l'imperi, els anglesos no vacillaren en sacrificar el seu poderós egocentrisme, establint els principis democràtics com a norma de llurs mútues relacions i oferiren

a les col·lectivitats polítiques, un exemple pràctic de l'alt valor que posseeix la tolerància i l'esperit de noble col·laboració, per a la millor unió i màxima eficàcia d'aquells a qui, un moment històric, col·loca en situació d'afavorir amb la seva gestió col·lectiva l'evolució progressiva de la societat humana.

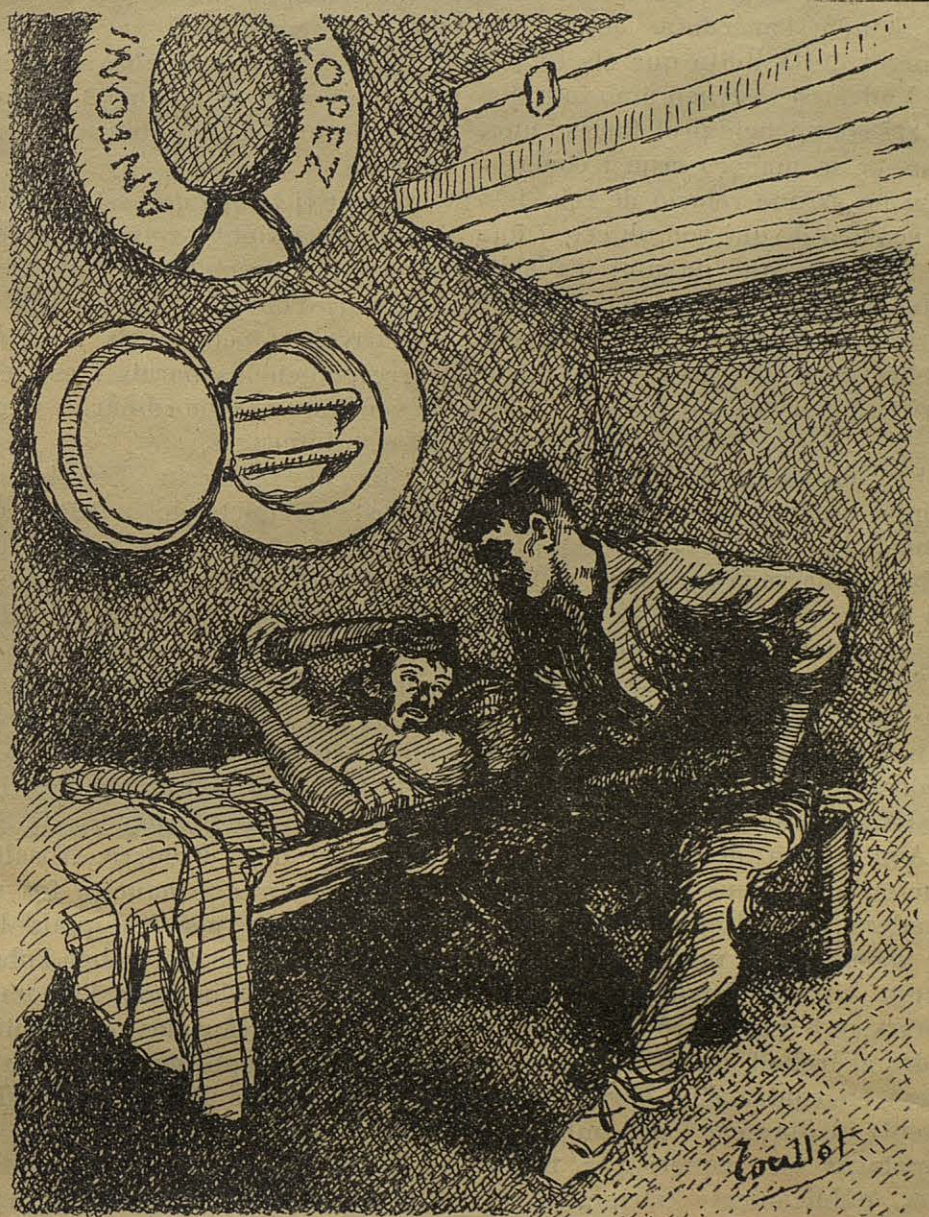
L'exemple és prou colpidor per a ésser a bastament comprès, i ¡ai dels que no l'entenguin!, perquè uniran el seu nom al d'aquells que, impulsats per la supèrbia llur, forjaren amb l'orquill que els dominava, el fracàs que havia d'engolir-los en una ensorrada definitiva.

Anglaterra ha sabut fins avui salvar l'imperi. Prenem-ne exemple,

apliquem-lo a casa nostra i consolidem—ara que el moment arriba—la força política que sota la presidència insuperable del venerat i il·lustre patrici En Francesc Macià, va dur la llibertat a Catalunya i té ara, com objectius immediats, el mantenir-la per sobre de tot i fer-la extensiva en l'ordre social i econòmic a tots els ciutadans.

Saludem, doncs, animats per tan belles perspectives, el I Congrés Nacional de l'Esquerra Republicana de Catalunya i afirmem la nostra fe absoluta en el futur de les nostres democràcies i dels imprescriptibles drets de Catalunya.

JUAN POU I ROIG

Homenatge a l'Anguera

— Aquests presos parlaven de l'exgovernador. Al qui endevini que en deien li regalarem un ticket per assistir al banquet que li organitzen.

Un treball de forçats

Vallcarca

Sant Just

Pobla de Lillet

Moncada...

por R. Castellort

A tots ells, els quals més que cap altre simbolitzen i són la supervivència dolorosa de l'esclavitud, van adreçades aquestes ralles. FORMAL sent com a pròpies les dolors proletàries i vol ésser paladí de l'alliberació obrera en tots els aspectes.

Ens plau avui reportar, deixant de banda l'anècdota, aquest cas concret de la lluita que els forçats de Vallcarca sostenen amb tota dignitat i consciència proletàries i mostrar, de la manera crua i concreta com ho és una relació de fets, tota la vexació de què són objecte i tota la injustícia que damunt d'ells ha estat projectada per persona que certa gent ens vol presentar com a model de governants i símbol d'austeritat justiciera.

Els obrers de Vallcarca, en els temps en què era governador un amic del poble, En Companys, plantejaren una vaga per tal de conquerir certes reivindicacions de caràcter estrictament econòmic.

S'inicià el conflicte i no calgué pas hi mitjancés força armada de cap naturalesa, no hi hagueren desordres i es donà satisfacció a les justes reclamacions proletàries.

Aquest èxit dels obrers es veu què no li fou gens plaent al burgès Fradera, el qual aprofitant el canvi de governador i prenent peu d'una petita baralla haguda entre dos obrers en hores fora de les assenyalades al treball, inicià la seva escamesa en contra dels obrers pertanyents al Sindicat i per mitjà dels capataços els requeri per tal de què públicament estripessin els carnets.

El rusc de Vallcarca fou envaït de guàrdia civil i s'empresonà la Junta sindical governativament, recomençant la vaga que va durar cinc set-

manes, passades les quals, i mitjançant la intervenció de la Delegació del Treball, es signà un document en el qual el patró es compromet en el termini d'un mes donar feina a tots els obrers sense represàlies de cap mena.

Aquest document obra en poder del sindicat i se n'han fet fotografies que han estat publicades en la premsa.

Passat el temps que estipulava el compromís signat amb tota solemnitat, quedaven sense treball un centenar d'obriers i els esquiroles començaven a ocupar els llocs que corresponien als parats i es treballaven hores extraordinàries i també els diumenges.

No cal remarcar l'efecte que aquesta conducta del patró Fradera determinà en la massa dels obrers. Ells suposaven que la República tractava aquestes qüestions de manera més seriosa i que un pacte establert a l'empar de l'autoritat i per mitjà dels seus representants era una cosa que, si més no, obligava a un compliment estricte, però... s'ha dit si Anguera de Sojo és parent d'En Fradera. Nosaltres no volem dir que aquesta fos una de les causes per les quals l'esmentat patró no ha trobat l'obstacle legal que l'impedís l'incompliment de les clàusules que l'obligaven i que acceptà mitjançant la intervenció de la Delegació del Treball.

Aquesta gent que volen justificar llurs violències donant una interpretació rígida i molts cops desproporcionada de la lletra de la llei, podrien dir-nos quantes vegades han fet servir la guàrdia civil en contra dels patrons que han incom-

plert els pactes i les obligacions que dels mateixos se'n deriven amb els obrers?

Aquest incompliment generà una desconfiança i aquesta es vegé confirmada quan l'actitud patronal, de franca rebel·lió a les fórmules legals tenia el suport de la força que operava empresonant als obrers, els quals no feien altra cosa que demanar es dongués compliment a quelcom que era seu, ben seu, i que en negar-los-hi es cometia una expoliació intolerable.

Bon punt els empresonats entraven en la jurisdicció dels jutges no se'ls hi trobava delictes i restaven privats de llibertat governativament.

Aquests fets, que portaren a la vaga a uns 500 obrers, són prou clars i justifiquen el nom de forçats que els hi donem.

Forçats! Aquest és el nom que els hi escau, i en aquest redreçament que els ha portat a la lluita hi veiem un afany i una inquietud que els fa homes lliures.

Dintre els cossos polsosos i bruts de les escòries dels forns i els garbells enormes que els hi omplen els pulmons de totes les bactèries que produeixen les malures més terribles, hi ha uns germans nostres que pugnen per una alliberació que els enlauri a la categoria d'éssers humans, que els lliuri de tot el que serva encara la nostra època de record de l'esclavitud no abolida ni molt menys evitada.

A desgrat de totes aquestes vexacions no han estat abatuts i per fi s'ha posat en pràctica la creació del sindicat groc, amb un reglament que trobà totes les facilitats de reunió, fins i tot sense donar compliment a la llei de reunions.

Les coaccions i amenaces per part

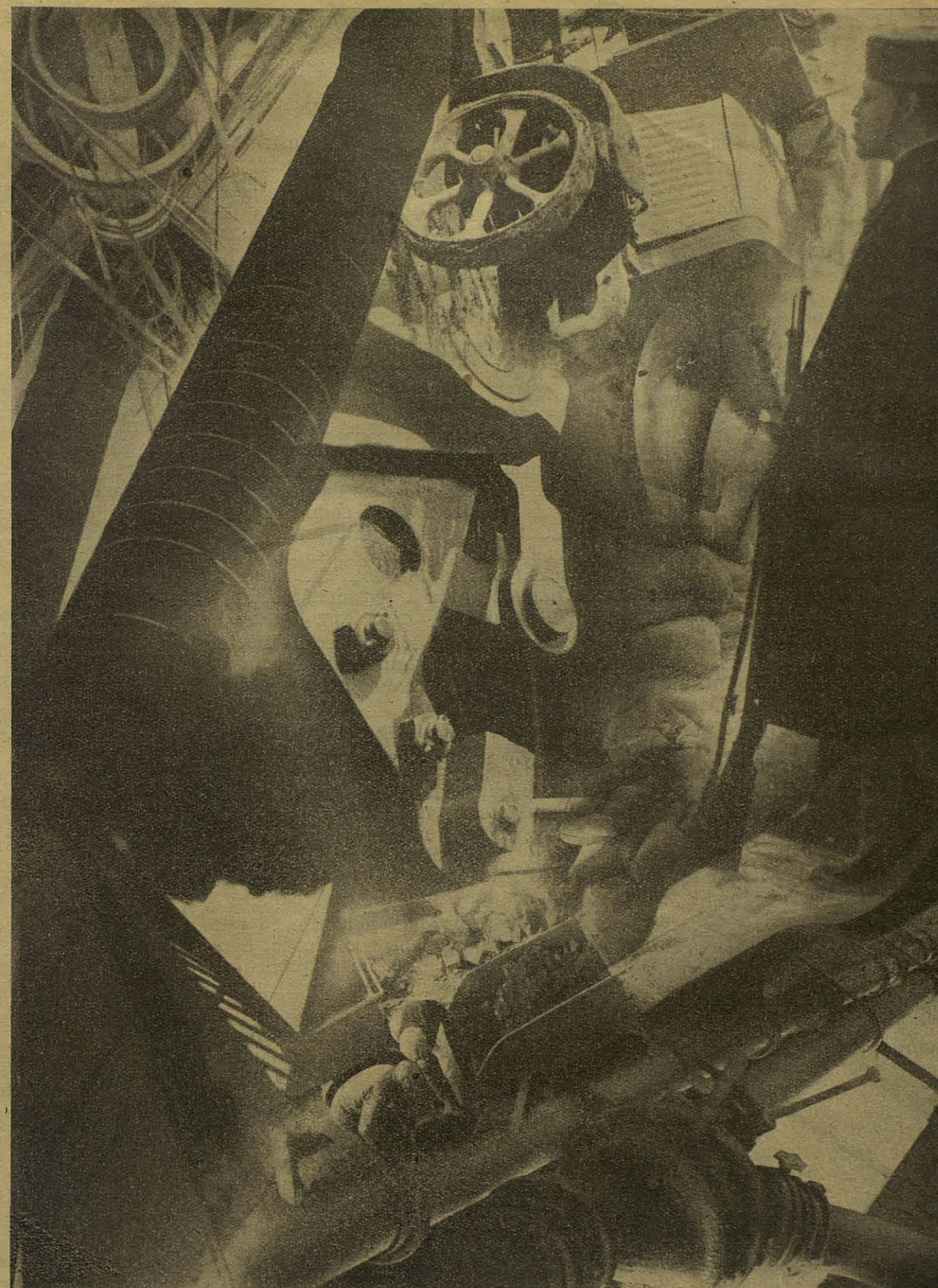
Accidents del treball a Espanya

Segons l'enginyer Cèsar de Madariaga en el seu report del "Instituto Nacional de Previsión":

Cada minut i cinc segons hi ha un accident del treball.

Cada hora, nou minuts i cinquanta segons queda inútil un obrer.

Cada set hores, sis minuts i cinquanta segons mor un treballador víctima d'un accident.

de la força pública als obrers que porten el moviment és un dels aspectes més odiosos d'aquest conflicte les característiques del qual revoltan a qualsevol sensibilitat no mancada de la més elemental noció de convivència humana.

Fets concrets d'aquesta naturalesa han estat denunciats (i per tant tenen un caràcter públic) al diputat Ventosa i Roig.

L'home que avui regeix el Govern

civil, En Joan Moles, té amb aquest conflicte una magnífica ocasió per encetar la seva obra de justícia i pau que va oferir i que no dubtem és esperada per l'opinió i per una munió de famílies treballadores, que després del que portem dit, ja s'endevina que la fam i la desesperança té sotmeses en forma que no pot durar si es vol evitar que aquestes malvestats esperonin els instints que els farien irresponsables.

La crisi de l'Arquitectura Al públic de cinema

per D. Escorsa Badia

L'Arquitectura, com totes les manifestacions de la humanitat, l'art en general, està subjecte a una llei social i econòmica determinada, i en esfonsar-se un règim social i econòmic, arrossega tota la carcassa moral que l'envolta.

Avui, en els moments en què és gairebé nulla la capacitat de resistència d'una societat que assaja de reviure, utilitzant els bisbes i els màusers de la Guàrdia civil com únics materials de sosteniment, els nostres arquitectes se'ns mostren orbes i sords a la crisi que en Arquitectura es desenvolupa paral·lelament a la llei de fugues, i continuen conreant la desorientació que dominava a finals del passat segle.

D'aquesta lamentable desorientació, podem acusar, per una banda, a l'Escola Superior d'Arquitectura i a la seva Associació d'Alumnes, i, per l'altra, a l'hibrida G. A. T. E. P. A. C.

L'Escola d'Arquitectura no és més que una fàbrica d'«artistes». Les conseqüències no han pogut ésser més desastroses. La incapacitat tècnica i els prejudicis «artístics» han portat a realitzar veritables atemptats contra l'esperit i la raó, i sovint a atemptats inconscientment criminals que han costat vides humanes.

L'Associació d'Alumnes, aspirants a «escollits», que, salvant rares excepcions, conté l'escòria, la maltoneria més pedant i reaccionària de totes les facultats, col·labora eficaçment amb la seva Escola, fomentant el to «aristocràtic» que han donat sempre a una carrera al servei del poble per excel·lència. Amb aquesta finalitat, única de l'Associació, organitzen cada any l'acte més transcendental de la seva ideologia: un te al Ritz. Digna preparació per entrar després a la G. A. T. E. P. A. C.

Continuant la seva obra de desorientació, han fet donar una conferència a En Puig i Cadafalch. Conferència tendenciosa d'un vell cabiró de la «Lliga»—vell de naixença—que sols fou possible en mig del ramat de l'Associació, ja que l'absoluta descomposició del conferenciant sols era respirable pel públic de la seva mateixa categoria que anà a aplaudir-lo.

Si la funció de l'Escola d'Arquitectura no hagués estat sempre la de formar «artistes», sinó tècnics, i els estudis polítics, econòmics i socials haguessin ocupat un lloc preferent al costat de la matemàtica i del psicoanàlisi, l'espectacle per tots conceptes lamentable de l'Exposició de Barcelona es podria haver evitat.

L'última Exposició d'Arquitectura

a la Sala Parés, ens ha mostrat, si més no, l'estat de l'arquitectura a casa nostra, i ens ha situat clarament la posició de la G. A. T. E. P. A. C.

Els «fusellaments» directes de Le Corbusier, l'alcanc social del qual encara no han endevinat, i les «substraccions» al *Modern Bauformen*—substraccions superficials—i les seves realitzacions, ens han mostrat llur capacitat per estudiar arquitectura a les Revistes.

Malgrat nomenar-se funcionalistes, encara no han intentat *res* en aquest sentit, segueixen solament per moda o snobisme l'arquitectura dels social-feixistes comanats per Le Corbusier. Arquitectura carregada de prejudicis estètics i morals, allunyada en absolut del racional funcionalisme i paral·lela en llurs intencions al barroc xuriguerec.

La racionalització de la funció, no porta pas a una estètica definida i subjectada d'avant mà als prejudicis de l'estètica de la màquina, ni cap altre prejudici estètic, sigui el que vulgui el seu origen. Les obres dels enginyers—funcionalisme pur—no estan subjectes a regles ni teories que no siguin les purament constructives i econòmiques, i, malgrat la «verborrea» de la G. A. T. E. P. A. C., no han estat *ni concebudes* per ningú del seu grup.

Una prova més la tenim en què en l'última exposició de la Sala Parés, cap arquitecte es preocupés del caire social de l'arquitectura, avui l'únic que interessa.

Les cooperatives i cases comunals, assumpte que tan intensament ha preocupat als països del Nord d'Europa, sobretot als que per la seva proximitat amb la U. R. S. S. o pel caire dels esdeveniments socials més temien la presència del fantasma roig, aquí no ha estat fins ara objecte de cap estudi seriós.

El nostre arquitecte no s'ha donat compte que les mateixes necessitats es fan sentir al nostre país des de fa anys. Els fets revolucionaris de tota Espanya, d'Andalusia sobretot (d'on l'històric Nicolau d'Oliver diu que «els obrers cobren un sou elevat que els hi permet comprar els articles que nosaltres fabriquem») han estat descoberts per les necessitats més brutals, no s'ha donat compte de què el seu paper és precisament analitzar aquests fets, jutjar-los i proposar solucions. No s'ha enterat de la seva responsabilitat moral en els actuals moments, i em plau insistir que en aquests la seva actitud tècnica deu ésser francament revolucionària; sols així podrem esperar d'ell treballs veritablement efectius i dignes de passar a la posteritat.

La crisi de consciència els efectes perniciosos de la qual sofreix la nostra època, és tan malfactora pel cinema, com per tot. Si jo crec un deure mostrar aquí algun pessimisme, és perquè el públic sol seria capaç, si fes escoltar la seva veu, d'inspirar als marxants d'imatges animades i parlades, alguna honestedat comercial.

Cal que el públic faci saber que ja està tip d'ésser robat, cretinitzat i burlat, ja que, en definitiva, els espectacles estan fets per ell i no solament per enriquir a llurs autors i marxants; és precis que faci sentir la seva protesta amb l'únic mitjà que té d'exposar-la, és a dir—abstenint-se d'assistir-hi i si he de creure ço que han vist els meus ulls a la majoria de sales, sembla que ja comença a fer-ho.

Els films de les grans «estrelles», llençats per poderosos i abominables mitjans publicitaris, criden més l'atenció i la curiositat, que films formidables d'una sinceritat vivent i patètica. Ja estem tips d'aquestes porqueries americanes o americanitzades, trucades de grossos efectes novel·lescs i dramàtics, concepcions estúpides i pretensioses d'una novella que permet a una «enigmàtica» Greta Garbo lliurar-se als exercicis d'una senyora de preu o una «flapper» Clara Bow o Joan Crawford ensenyar les cuixes o la carnada; altrament, quan el fort de la producció americana surt d'aquests camins cau de ple en el vell teatre, a la sarçuela o l'opereta, i ço que és pitjor, en l'opereta cantada en anglès.

Que una intriga novel·lesca sigui necessària per interessar al públic, és, certament, una d'aquestes raons a priori que els industrials del cinema i del teatre inventen per justificar llurs pobres concepcions personals i excusar llurs errors per incapacitat. Els grans films documentals, llençats amb la publicitat adequada, trobarien també la més bona acollida del públic.

Recordem els èxits de *Nanouk l'Esquimal*, *Potemkin*, *Turksib*, etcètera; no es pot imaginar una novella que pugui augmentar l'interès dramàtic i poemàtic d'aquestes simples visions de realitat.

Repeteixo, cal que el públic faci sentir la seva protesta davant els espectacles idiotitzants, i que en contra l'obstinació dels marxants posi la seva abstinència a concórrer els locals. És possible que a una tal actuació del públic, puguin adecentar els empresaris.

ECRAN

Esquerra

Hi han ximpleries ben vestides, com hi han ximpleres que van mudats.

¿No et dones vergonya de voler parlar millor del que saps?, deia Sèneca a un dels seus fills, que no podia trobar l'exordi d'una arenga que havia començat.

No us en doneu vergonya?, podríem dir a la gent d'Acció Catalana, d'adoptar principis més forts que el vostre caràcter?

El bisbe ha excomunicat «Solidaridad Obrera» i als que la llegeixen.

Els del «Brusi», a més de llegir-la, reproduïen un tros de la «Soli» (segurament que era de censura a l'Esquerra).

Ara el bisbe hauria d'extendre al «Brusi», l'excomunió. Ja ho ha fet?

Una discussió al Pati de la Generalitat.

Un empleat de la Generalitat, membre d'Acció Catalana, es queixa de l'agombolament de càrrecs d'alguns homes de l'Esquerra (que cal acabar).

El Dr. Trabal, ràpid: El que és intolerable és que es queixin els que cobren per quatre empleus.

El buròcrata, de la Comissió de Cultura, de la Junta de Museus, etcètera, etc., es torna groc, calla i gira cúa.

El nostre bon amic Bertran de Quintana, no pot sofrir la hipocresia. Quan veig la cara compungida sento la veu meliflua d'algú, m'arboro—diu—. Ja sé que és un senyor d'Acció Catalana que et ve a demanar un favor, per retreure'l després com una prova d'incapacitat. Caldria «chingar» aquesta gent. A Mèxic ho arranjaríen així. Ací estem a les beceroles de la revolució.

El senyor Vallès i Pujals està de pega. Després de la reventada de l'«Elogi de Catalunya», de l'any passat, i dels desastres polítics d'enguany, per postres incapaciten al seu company de negocis hipotecaris, l'«Emilianu».

I com no n'hi ha prou, Cambó torna a fer política.

¡Quantes desgràcies per un home tot sol!

Anar contra el prestigi de Macià, és esmussar la nostra millor arma; és feina antipatriòtica.

Cada dia ens recomanen paciència. Hom veu que l'art d'agradar és un mitjà de fer sort. Però es necessita flexibilitat per a utilitzar-lo.

Saber enfadar-se és encara un art que té avantatges per a reeixir. Però fa necessària la dignitat.

Henri Oger, aquest home que ens ha vingut a descobrir portant-nos la recepta de la pau, ha estat la primera víctima de la seva campanya.

Ell que té la fórmula de la pau, que a la vegada seria una deu in-

Publicacions ÀGORA

El proper mes sortirà

Fantasmas

per Benigne Bejarano

Llibre il·lustrat per "Shum"

300 pàgines

3'60 pessetes

exaurible de riqueses per la nostra terra, ha provocat una guerra entre els seus competidors, millor dit, competidores.

L'estol femení, que també propugna per la pau, no ha pogut resistir la competència i s'ha establert la lluita.

Era trist de veure el rostre conusionat del paladí pacifista i escoltar els planys blasmant dels agressors desconeguts.

L'home del vestit de *barman* no s'explicava com i perquè la seva pau havia encès la guerra.

No volem ésser hipòcrites: Saludem la premsa liberal. A la reaccionària ni el bon dia.

El grup femení de la pau té anunciat per al proper diumenge la celebració d'un míting per tal de propagar les seves idees i començar l'obra de prosselitisme.

L'elenc és complet: n'hi ha de tots colors i totes les tendències hi són representades més o menys.

Només hi trobem una cosa: que preocupades en l'acoblament de noms, s'han descuidat del petit detall d'anunciar l'hora que deu tenir efecte.

Francament, començar no anunciant l'hora és el comble de la previsió.

No els hi podrem dir que comencen tard.

En sortir de la Conferència de l'Ateneu, en la qual En Domingo (Marcelli) propugnava la col·laboració catalana en l'obra de la República propera, un oient demanava a un altre:

—Què te'n sembla?

—Bé, però diu Alemanya en comptes d'Alemanya.

—¿Vols dir que en aquests moments és això el més important? El més interessant és dir les coses i el fer-les amb la prosòdia i ortografia que hom vulgui?

—Sí; però després la gramàtica reprendrà una enorme importància. Tot consistirà per Catalunya en pronunciar Alemanya o Alemanya. Només els catalans que sàpiguin dir-ho bé seran efectivament els nostres amics.

Els generals, qualsevol que sigui el seu nom, han de callar i obeir.

Actualment

GRAN
REBAIXA
DE PREUS
MES DE
VENDA DE
RETALLS

PLAÇA DE L'ÀNGEL, N.º 1

Fornals

La setmana del cinc dies ha estat abolida en la U. R. S. S. Tan sols es conservarà en els serveis públics i les cooperatives. Per a les empreses privades regirà la setmana de sis dies, essent l'últim de repòs.

Recentment ha entrat en vigor a Pèrsia la nova legislació sobre el matrimoni. Els matrimonis temporals no seran registrats, però sí els definitius. El marit conserva el dret de repudiar les seves dones.

El Senat belga ha adoptat per la quasi totalitat dels seus membres les següents disposicions en matèria de les diferents llengües parlades en dit Estat: A Walònia el flamenc, així com en les terres flamenques el francès, seran llengües secundàries i podran ésser substituïdes per l'anglès o l'alemany.

El número total d'obriers que es troben sense feina a Europa és de prop de 10 milions, dels quals més de 4.000.000 pertanyen a Alemanya.

La xifra total dels parats a Europa ha augmentat en un any de 2.747.932 obrers, declarats en vacances obligatòries fins nou avís... o fins que es cansin de no menjar.

La B. R. I. (Banca Reguladora Internacional) que radica a Ginebra, a conseqüència del «crak» del «Kredit-Austral», ha negat a Austria un crèdit de 60 milions de schillings que aquest país demanava per a poder fer bellugar la seva indústria.

A partir del 8 del mes passat el Govern del Reich ha acordat que els jornals dels ferroviaris alemanys fossin reduïts de 4 1/2 per cent.

Adoptant un criteri proteccionista, el Parlament britànic ha acordat que les mercaderies podran ésser gravades amb un 100 per 100 del seu valor en entrar en la Gran Bretanya.

El Comitè Internacional de l'Estany, reunit a La Haia, ha limitat a 92.000 tonelades la producció per a 1932. ¡I visca la llibertat del treball en favor del capitalisme!

El príncep de Mònaco ha nomenat una Comissió de 15 membres per a què preparin el retorn normal al prescrit en la Constitució que aquest «senyor» va suspendre en desembre de 1930, per la seva sobirana voluntat.

El senyor Snowden, antic laborista, ha estat elevat a la dignitat de par, amb el títol de vescomte.

Les eleccions del passat novembre han desplaçat la majoria dels republicans cap als demòcrates. Aquests tenen, en efecte, 218 llocs contra 214 els republicans.

Els Soviets han signat un pacte amb el President de la República mongòlica, que preveu la tramesa d'un exèrcit rus a Mongòlia i el reforçament de l'acció soviètica en aquest país.

A conseqüència de la mort del senyor Maginot—ministre de la Guerra francès—i especialment de l'èxit lograt per la Societat de Nacions a Mandxúria, el senyor Aristides Briand ha dimitit irrevocablement el seu càrrec en el Ministeri Laval.

On va Alemanya?

Que Hitler està predestinat a governar l'Alemanya, no és cosa que pugui semblar, avui, extraordinària a ningú. Es, més que res, qüestió d'una oportunitat favorable i aquesta, per molt que ara vulgui recular-la el cabdill de les forces socialistes-nacionals alemanyes, no tardarà en presentar-se-li de faisó comminatòria. Un home que compta amb 15 milions d'electors, amb 700.000 inscrits al seu partit, amb 250.000 homes de tropa d'assalt i un prestigi intacte pel fet de no haver governat mai, no pot defugir, per sistema, la realització del programa que li ha val aquesta creixent popularitat.

Si noves circumstàncies, actualment inèdites, no accelere no retrasen el seu adveniment al poder—vers el qual el mateix Brüning l'empeny amb les seves declaracions sobre als deutes de guerra—aquest pot estimar-se que deurà produir-se, fatalment, per la pròxima primavera, amb motiu de les eleccions de Prússia, que atorgaran als Nazis un triomf esclatant.

L'opinió pública alemanya veu, amb profunda angoixa, les creixents dificultats econòmiques de l'estat i de la indústria. Familiaritzat, de fa dotze anys, amb les terribles variacions de l'economia privada i pública, que tan durament l'han afectat més d'un cop, caldria escapar a les noves complicacions que es dibuixen, amb creixent precisió, en l'horitzó internacional. La seva proximitat amb Rússia l'impelleix a establir comparacions amb l'estructuració econòmica de la U. R. S. S. i és molt possible que una bran-massa alemanya, pensi tal volta amb encert que una organització socialitzant de l'estat, suprimint el benefici que avui reverteix al capital particular podria provocar un abatiment dels preus, permetent, així, la competència en els mercats internacionals i aliviar de retop, la crisi terrible dels sense feina.

La debacle de 1918, amb les greus contribucions que va carregar a les espatlles del poble alemany la fallida de la política imperialista del àiser, va exigir, per tal de poder-les satisfer, la immediata i creixent racionalització de la indústria alemanya, de tal forma que, actualment, pot considerar-se al Reich com el país del món—excepció feta la U. R. S. S.—, on existeix un major nombre de masses humanes organitzades per agrupacions i que viuen exclusivament, de llur treball.

A l'occident de Rússia, el poble alemany és el més proletaritzat d'Europa i a l'ensem, el més capitalitzat, ja que les indústries fonamentals estan agrupades en trusts que impossibiliten tota gestió individual de la petita burgesia.

L'arribada propera d'Hitler al Poder, equivaldria, de moment, a un triomf de la política de la gran indústria que, fins ara, ha finançat el moviment dels Nazis. Però, és molt possible que el triomf d'aquesta política sigui quelcom merament transitori i que una guerra civil, per a la qual els comunistes alemanys es troben perfectament preparats, acabés per decantar la nació sencera vers una organització proletària de l'Estat.

En resum, l'Alemanya caminava amb evident certesa, vers una profunda revolució social.

Hitler, realitzaria la primera fase de la mateixa amb un govern social-nacionalista, però la victòria final dels comunistes, no resta, per això, menys possible.

J. A. T.

Pàgina femenina

Salut, companyes!

per MARIA TERESA GIBERT

Ens plau, avui, recordar les gestes femenines de la nostra terra; aquell moviment col·lectiu que reclamava a un Govern despòtic i absolutista l'amnistia, gest generós de les dones catalanes que deia pla bé, quina és la mena de cor que s'amaga en cada una de les nostres germanes. Volem recordar aquell crit unànime, ple d'humanisme i de bonesa, pels germans que sofrien exilis i empresonaments, crit que ressonà en aquelles altres terres, fronteres enllà, com un resurexit gloriós, quan els homes no recordaven, i els nostres germans morien d'enyorances...

Ens plau també no oblidar aquell gest que ens unia a totes les dones de tots els pensaments i de totes les ideologies amb aquell significatiu SI! que mostrava el desig de *Llibertat* i de *Comprensió*, en aquell redreçament popular en pro de *'Estatut de Catalunya*.

Aquell plebiscit femení que no fou altra cosa que un espurnall del nostre anhel de reivindicació, donà la tònica de com es troba la nostra dona.

Quan ens volen recordar la manca de preparació en que ens trobem, hem de donar-los-hi la raó, però cal, i això ho hem de fer totes, que els hi recordem les dues admirables gestes que han posat a la dona catalana a l'avantguarda de les de la resta de la Península Ibèrica.

Ens manca preparació, però tenim una voluntat ferma i decidida per a sobrepassar-nos a nosaltres mateixes... i això, aquest desig d'autosuperació ens és indispensable sentir-ho sempre, en cada instant de la nostra vida, en cada moment de la nostra vida ciutadana.

Avui tenim uns *Drets* que van acompanyats d'uns *Deures*, i ens cal serenitat.

Aquesta ciutadania que gentilmente ens ha conferit el govern del Poble, posa en les nostres mans l'esdevenidor. Es dir, la *República*, que és un infant nou-nat, es confia en les nostres mans femenines i amoroses perquè el breçolem i el cuidem amb aquella tendresa que tan

sols poden tenir unes mans de *Mare*...

La nostra actuació ha de dir dels nostres anhels reivindicadors, la nostra política ha d'ésser la política nova en què voldriem veure plasmat totes aquelles millores que tanta falta fan al nostre poble, i per damunt de tot, nosaltres tenim el deure ineludible de juntar-nos per a fer propaganda de Cultura. Un 65 per 100 de les nostres dones no saben llegir; aquest percentatge crescutíssim de gent analfabeta fa les balançades destructives de tot afany de millorament; el nostre poble no viu amb la intensitat que hauria de viure. El caigut règim anul·lava tots els mitjans d'instrucció col·lectiva, perquè criant al poble com un ramat, es creïa que aquest no sentiria mai l'afany d'ésser pastor.

Avui, que això no és. Avui, que nosaltres, les dones, podem sentir i dir els nostres anhels, avui volem reclamar pel poble aquella Cultura, aquella instrucció que li manca, aquells mitjans per a donar-se a si mateix totes aquelles millores constructives per a posar-se al nivell dels pobles més avançats de la terra.

Catalunya vol la llibertat individual i col·lectiva per a comunicar els seus afanys de redempció als pobles que encara no en coneixen tots els neguits... i nosaltres, en incorporar-nos en la vida del nostre poble, volem sentir i comunicar els nostres anhels de reivindicació a les dones de la nostra terra que encara no vibren per una passivitat incomprendible, i un «tantsemdona» ridícul, perquè es desvetllin i sentin el neguit d'aquests instants en què cal l'esforç de tots i la voluntat enèrgica que aixecà aquell moviment generós en el crit estentori d'*Amnistia*, i el SI! unànime d'aquell mig milió de signatures que representava la voluntat sencera del Poble, car si els homes, pel llurs drets de ciutadania podien expressar-la, nosaltres, en signar aquell Plebiscit, representàvem aquella meitat del poble que no podent-ho fer legalment, ho mostrava amb una signatura, en uns plecs, que per si

sols, eren ja un plebiscit també del nostre desig d'ésser admeses en la vida pública.

Avui, que ja tenim assolits els Drets, i que promptament l'*Estatut* ens imposarà uns deures, aquesta unió femenina que demanem, les que constituïm la secció femenina de l'*Esquerra Republicana de Catalunya*, serà l'avençada prometedora d'un demà millor en el nostre treball d'avui.

Avant, companyes!... ¡Cal fer feina i feina bona, si volem tots aquells anhels aconseguits, i totes aquelles millores col·lectives, assolides!

Casa Bastida

Passeig de Gràcia, 18
Barcelona

Gran Basar
de Sastreria sistema
Nordamericà

BASTIDA s'engrandeix, i
el seu èxit obeeix a 3 raons:

- 1.ª La seva nova fórmula en l'art del vestir.
- 2.ª Tenir el vostre vestit sempre a punt.
- 3.ª La fabricació és venuda directament al comprador.

Actualment
Preus baratíssims
i liquidació de temporada

Arts

Motius de conversa

Cada època té la seva sensibilitat, i la moderna, després d'haver exhaurit les fórmules retòriques i espectaculars, retorna a la fonda llei de la simplicitat expressiva. Es una simplicitat que pervé del fracàs del concepte de la vida com a únic motiu estètic.

No, la raó de la vida és en ella mateixa que es troba, i sobretot en el deure de restablir la seva vàlua com orient de joia, de salut, d'honradesa i de silencios heroisme.

El mateix crim que ha estat la darrera guerra—(és una paradoxa dir-ne la *darrera*, quan som, en realitat, a la vora dels vint milions de parats)—ha donat com a fruit en el subsol espiritual de la consciència humana, i en especial en els sectors més afinats d'Occident, la necessitat de la claror en el descriure el paisatge, l'eixalament de les truculències decoratives i la lliure manifestació del més eixiribit lirisme.

Això explica el sintetisme de la pintura moderna. L'home nou es troba en una cruïlla de dos mons diversos que lluiten, l'un, per restar, i l'altre, per prescindir de tot el que fins abans d'ell hagi pogut ésser.

No veure-ho, és tenir pampel·lagues als ulls. Les *grans machines pictòriques* s'han acabat. La sensibilitat adversa estima el document flairós de sensibilitat; no gradua la vàlua artística pels metres de tela i molt menys per la motllura. Tracta de copsar l'essència virginal, el batec inèdit de la personalitat diferenciada del descobridor de la bellesa del món, i com més polida, caracteritzada i sincera sigui la calligrafia de l'artista, més gaudirà l'honest servidor d'ideal, de la consideració dels bons gustadors d'art.

L'artista pot explicar-se pel dinamisme del color, o per l'experta concepció dels volums: parlem, en especial, dels conreadors de les arts plàstiques.

El viure complex del temps nous desengavanya fins la mateixa organització de la llar. Ja en ella no plau el que pugui privar el sol: les parets es fan llises, clares i precises; no es volen nius de pols. Això vol dir que la compensació en la intensitat de les teles que es vulguin conservar, ha d'ésser remarca-

ble i precisa. Es el triomf del document expressiu i essencial, per sobre del quadre de tamany, anecdòtic i pintoresc. Tela que no resisteixi la llum i la salut de l'aire ja no compta.

En canvi, cal esperar una accentuació en el gust per l'escultura.

Aquesta manifestació plàstica respon a un sentit públic de l'art: completa el jardí, arrodoneix una plaça, fa destacar un determinat aspecte d'una ciutat o d'un poble i fins orientar el seu sentit general de conjunt, responent, naturalment, a una unitat funcional determinada.

L'home nou, tendeix a cercar re-

pòs del surmenatge produït per les exacerbacions de la revolució industrial, o a ben lògic que en sortir del clos fabril, o del taller on s'extenuï amb el treball de sèrie, tracti de descansar, quan menys, els ulls. A l'escultura pertoca aquesta funció recobrador de la personalitat sensible que és pròpiament l'home en la concepció occidental de la vida.

En trobar-la com un complement de l'eixutesa de les noves ciutats tentaculars, ha de sentir-se el sincer servidor de la noble causa del treball, més predisposat al gaudi serè del món presentit de la força sense coacció i de la joia sense ubriaguesa.

JOSEP M.^a DE SUCRE

Perspectives literàries

La crisi del llibre a Catalunya

I

Es un fet evident que a la nostra terra no es venen llibres. Se'n venen, sí, més que en altres llocs. Però no amb la densitat i profusió que caldria. Naturalment que l'època actual és de crisi en tots els ordres i sota tots els aspectes. Es molt possible que França, Anglaterra i Alemanya tampoc no toquin el cel amb les mans en matèria de negocis editorials. Però, com sigui que la caritat ben entesa comença per un mateix, creiem arribada l'hora de què els catalans ens encarem amb aquest problema i tractem, entre tots, de resoldre'l.

Al primer cop de vista topem amb una dificultat esbalaïdora. El català viu tot just l'inici del seu redreçament gloriós com a llengua literària. Anglaterra, per exemple, compta amb un mercat immens format pels milions de pobladors del planeta, que coneixen la llengua anglosaxona. França posseeix un idioma gairebé universal, vehicle principalíssim, fins avui, de tota manifestació culta intercontinental. La llengua alemanya és d'ús poc menys que unànime als països del Centre-Europa i del septentrió. Així fa que les edicions, en qualsevulla d'aquests tres idiomes, puguin assolir propor-

cions fantasmagòriques als ulls d'una gent, com nosaltres, que estimem un tiratge de deu mil exemplars com un esdeveniment incommensurable.

Al marge d'aquests grans mercats, productors de llibres, tenim els països de parla espanyola. Hom s'omple la boca de dir que la llengua castellana és després de l'anglesa la de més ampla difusió terràquia. Tanmateix els resultats no són gaire falaguers. Les grans editorials de Madrid travessen avui molts vituperis i encara és recent l'ensulciada d'un fort bastiment del negoci de llibreria, molt ben orientat i ple de bons propòsits. Cal reconèixer que, contràriament al que s'esdevé en els països de llengua saxona, els de parla castellana pateixen encara un analfabetisme pregon que dificulta enormement fer d'ells mercats considerables de llibreria. Potser els únics que obtenen d'Amèrica una venda sanejada i pingüe són els productors de pornografia i de novel·les per entregues.

¿Vol dir això que la limitada extensió del nombre de lectors en llengua catalana sigui un factor decisiu quant a anihilar la nostra producció impresa científico-literària? Anem-ho a veure.

Suècia, Noruega i Dinamarca, són nacions d'un perímetre més o menys

extens, però llur població no ultrapassa de gaire la nostra Catalunya. Tanmateix, en aquestes nacionalitats s'editen llibres en quantitats fabuloses, la qual cosa vol dir que es venen, i a més d'això produeixen admirables periòdics i revistes que són automàticament absorbits pel consum. En aquest cas no compta el factor de difusió. Les llengües escandinaves compten amb un radi d'influència no gaire més gran que l'idioma nacional de Catalunya.

El que hi ha, és que es tracta de col·lectivitats profundament cultes, on l'analfabetisme es pot donar per inexistent. Al revés de les altres poblacions hispano-americanes, les quals, per inversemblants prejudicis de raça mantenen l'indígena en la ignorància. I l'indígena, la família més nodrida numèricament, és un possible nucli de lectors que hom malmet d'una manera deplorable.

El català, sense arribar a les enormes xifres dels francesos que sovint arriben a vint edicions copiosíssimes d'un mateix volum; podria aspirar a crear una absorció permanent de la seva lletra impresa i rel·ligada, de dimensions prou satisfactòries per a bandejar el dret de suïcidi que implica avui tota aventura editorial, ensems que a procurar als intellectuals i als homes de ciència; en general a tot el que *hauria de viure de la ploma* un estímul més enraonat i equitatiu que la misèrrima compensació que avui ofereix una realitat exageradament esquiua.

Es obvi declarar que per a obtenir una sana col·locació dels nostres llibres precisen, pel damunt de tot, lectors. I és a la formació de lectors indispensable matèria prima del negoci editorial, on han de convergir els esforços i els entusiasmes de tots, sense picabaralles acadèmiques ni enemistats contraproductius de *clan* o de tribu.

Portem una mala fi d'anys privats de l'ensenyança vernàcula. Això ha afavorit enormement que s'arrelesin entre la nostra gent lectures no catalanes. El desconeixement del català literari, unit a una certa negligència de meridionals, fa encara avui que molta gent «soidisant» culta, es negui a llegir-nos, sota pretext que no ens entenen. Això és vergonyós, però dista molt de no tenir remei.

Es de creure que si tots plegats posem un xic d'enteniment i llencem els bizantinismes a les escombraries, acabarem per imposar-nos i el lliure us del català cremarà amb llum pròpia en l'altar de les llibertats reconquerides. Però cal tenir en compte que abans que les generacions que puguen es trobin en disposició d'eixugar el dèficit del nostre mercat literari i científic, passaran alguns anys. La manera d'arranjar les coses per tal que les nostres editorials no es morin de passió d'ànim, abans d'aleshores, hauria de constituir una preocupació constant de tots els homes capaços

de tenir als dits una ploma. I entenc jo, que tots i cada u, hauriem de dir-hi la nostra, com més aviat millor, a l'objecte d'encarar-nos decididament amb l'obstacle i mantenir-lo lligat de peus i mans, perquè no creixi, en tant ens arriba la nostra hora.

Per la meua banda, tot i reconeixent la meua modestíssima significació i la mancança d'autoritat per a emetre dictamen, tractaré d'aportar les suggerències que una meditada i laboriosa consideració del problema m'ha fet donar com a bones. Em manca avui l'espai necessari per a exposar detalladament allò que entenc que caldria fer. Deixo, doncs, per a la setmana vinent la

descripció minuciosa del meu projecte. Entre tant us avençaré que la meua fórmula recolza principalment, en l'atracció a operar damunt la gent de posició modesta, divorciada fins avui de les nostres produccions escrites, i que forma un nucli ingenu en les seves apetències i addicte a allò que l'encerta a interessar. Breu; al costat de la nostra excel·lent producció acadèmica, tan brillant d'estil i de forma, cal incrementar una profusa, clara i sintètica i educativa literatura popular, primer graó per aconseguir crear, com desitgem, un cos social, prou selecte i intel·ligent per assaborir les lectures primfilades.

J. M. FRANCES

Espurnes pedagògiques

Com més sistemes nous assaija la Pedagogia, menys Mestres de debò hi ha, i menys resultats pràctics donen les Escoles Spengler. «La Decadència d'Occident».

No demanéssiu miraments a les espurnes. Quan el ferro és roent, i surt de la fornalla cap a l'enclusa a ésser forjat pel mall, salten les espurnes, clapejant de guspures la llum de la fàbrica.

Martellejant en les veritats que necessita la salut del nostre poble, n'hi ha que esclaten en el raig de la Pedagogia.

No és sense recança que gosem emprar aquest mot, que té exactament la mateixa rel que la pedanteria, i que, naturalment, tot sovint s'hi assembla en els fruits.

Arbre provident i gran com un baobab. Sota el seu brancatge s'hi eixopluga l'innúmerable exèrcit dels pedagogs. En el seu tronc hi troben redòs i estatge comodíssim més pedants que pedagogs, proveïts de barbes bíbliques i de tota mena d'atuell per l'orientació, la tècnica, la psico-tècnica i la fumisteria més psicològica que hom pugui imaginar.

Fracassats de la vida, savis del psico-anàlisi, homes sense ofici ni benefici, veniu aquí! La Pedagogia és la terra de promissió on trobareu la pastura que fretureu.

De bell antuvi podreu esgaripar tant com ne tingueu ganes. ¿Qui són els que hi entenen en qüestions d'educació?

Es una matèria que de tant estar a l'abast de tots els enteniments, no n'hi ha cap que hi toqui. Les coses més absurdes que gosin a dir els homes, les oïreu en aquest ram. Anim, doncs, pedagogs! Vosaltres sou els amos de dir totes les nicieses. Només us cal—això sí—un gran aplom, o sigui molta barra.

Cada u de vosaltres, per torn, pot gallejar de què ha trobat un sistema tot nou, matemàtic, infallible, segons el qual s'agafa una criatureta innocent, se la sotmet a la vostra troballa, i la criatureta surt feta una persona al gust dels consumidors, com aquell ianqui inventor d'una màquina de fer botifarres. En efecte, cada any s'exposen tres o

quatre sistemes, tots més nous i eficaços que els precedents en el ram de la Pedagogia. Tots són meravellosos, com els procediments de matar puces. I sempre trobeu badocs que s'hi entusiasmen i compren els pòlvors.

Jo he vist als companyons de les escoles sempre noves oferir la mercaderia i fer-ne la propaganda com si és tractés d'una rateta mecànica que no pot fallar. Criatura que hi cau, infant que ha begut oli. El transformen en tot allò que vulgui la imaginació més ardent de la bona fe més càndida.

Naturalment, el que us cal primer que res, és que us donguin un taller de fer les ratetes i un camp amb ratolins suficients amb l'engranall corresponent. I no cal preocupar-se sinó d'anar tirant les teles. El vostre compromís és amb les condicions del gitano del conte que va obtenir una borsa del rei per a ensenyar a llegir a un ase, en deu anys. Es clar, al cap dels deu anys, ja us hareu mort vosaltres, o el rei, o l'ase. O la memòria de la vostra facècia, que pel cas és igual. Però la nostra espurna pedagògica inaugural és el crit de: ¡compte amb les criatures! ¡compte amb els pedagogs!

Perquè, aquí, el més greu del cas és que les criatures són innocents i estan indefenses.

Jo, que veuria amb curiosa satisfacció com un domador fos devorat per les seves feres, i que si mai vaig a les curses de bous feréstecs, hi vaig amb un ànim enterament esportiu, decidit a veure imparcialment si mata l'home o la bèstia, m'esgarrifo quan he de contemplar una tendra mainada sense culpa i malícia de cap mena entre les urpes d'un pedagog que amb completa immunitat i premeditació es defensa la vida domesticant i deformant víctimes angèliques.

Car Spengler té raó, i si Keyserling digués el mateix, també en tindria.

MANN

Les presons

La República no ha esvaït la possibilitat de què qualsevol de nosaltres, sense fer cap fallida, ni quedar-se els béns del comú, o massacrar dones i criatures, ens vegem en la trista condició de presidaris. La República, no pot arreglar en un dia ni en un any totes les coses. Deu ésser un camí obert a totes les justícies, a totes les reivindicacions. Però ara, encara sortosament, no estan totes les coses al lloc que voldríem i qualsevol català impacient, qualsevol esgarriat per exaltació proletària, pot tastar el pa de la presó.

No ha cessat, doncs, la necessitat d'ocupar-nos del règim penitenciari. Si altes raons filosòfiques no ens fessin preocupar-nos sempre dels que estan privats de llibertat, sigui la que es vulgui la causa, si per pur humanitarisme no arribessin a ferir la nostra sensibilitat, la dolor aplanadora, l'esmortuïment de personalitat que sofreixen els presidaris, un motiu egoístic ens hauria de fer pensar en el problema de les presons.

Victòria Kent, dona admirable, ànima maternal, aguantant les ximpls escomeses dels indoctes i dels troglodites, ha treballat fermament i aciençada per a la modernització dels sistemes penitenciaris. Les seves idees, els seus esforços, han topat, però, d'una manera contínua, amb la vella carcassa i monàrquica concepció del Cos de Presons i de l'organització penal, salvant els casos i les persones excepcionals. I el cert és que alguns dels seus projectes no han passat d'això, de projectes.

La seva concepció sobre la relació sexual del pres, li ha valgut les més baixes mofes. La gent que presum de moralista s'ha escandalitzat. En canvi, fingeixen ignorar, no s'escandalitzen de les perversions anti-naturals, freqüents a gairebé tots els presidis.

L'explotació del treball dels presos, per empresaris sense consciència, no ha finit tampoc. La disciplina fèrria, illògica, embrutidora, continua, segons les nostres dades, a la major part de presons.

A Barcelona, a conseqüència de les nostres campanyes a l'antic setmanari «L'Opinió», del clam general de la premsa contra les malifetes de l'Heràclio, de les denúncies de «La Rambla», vàrem aconseguir un règim humanitari, just, reformador i no renyit amb la severitat que naturalment ha d'existir en establiments com aquest.

Però això va durar poc. El «plante» dels presos governatius, donà excusa al senyor Anguera per a la destitució del senyor Navàs, persona digníssima, d'un alt sentit de responsabilitat, d'una preparació i cultura provades, que tenia el seu càrrec de Director com un Ministeri. Va ésser acusat, segons sembla, de benèvol, de dèbil.

El senyor Rojas, l'actual Director, amb aquests antecedents, obeïnt a més indicacions governatives, ha rectificat la direcció del senyor Navàs, i avui a la Model, sense existir ni molt menys els excessos del temps del famós Heràclio, no s'hi troba aquella moderna i eficaç acció tutelar i ennoblidora del començament de la República.

I això és res, comparat amb la vida que han hagut de passar els presos de l'«Antonio López» i del «Dédalo».

Durant unes quantes setmanes, és a dir, mesos, un bon nombre de presos, en sa majoria de caràcter social, han viscut, amuntegats com ramats: A la nit dormien un al costat de l'altre, sobre unes malfegues damunt el sòl naturalment humit i salitrós de les cales dels vaixells.

Les regles més elementals de la higiene, eren forçosament descuidades. El contagi de les malalties transmissibles per insectes o per l'aire, era segur. Han tingut sort encara de què les malalties infeccioses no ataquessin cap o pocs presos.

Les comunicacions amb els familiars eren pesades i difícils. Calia anar a un moll allunyat de vies de circulació, pujar a una barca, arribar a l'hora justa.

Els bons desigs de la tripulació i de l'oficialitat dels vaixells varen fer quelcom més passador l'empresonament.

Però quan ja començaren a habitar-se a aquest gènere de vida, el senyor Anguera, ja dimissionari, va ocórrer-se-li un trasllat en unes condicions que desdiuen de la correcció, esperit de justícia i sentit del dret, de què tan sovint s'envaneix i que havíem admirat a propòsit de la defensa dels de Garraf, en les actuacions contra la Junta de la Dictadura al Col·legi d'Advocats. En una crua nit d'hivern, sense previ proveïment de roba ni de queviures, sense noves de la família, foren despertats els presos i conduïts a la Presó de Vich, freda i gens acondicionada, en aquells dies gelats de fi d'any.

I allí són, malgrat el foc, que per calentar-se segurament, varen calar fa pocs dies a les matèries combustibles que van trobar de la presó.

Però això no pot durar, cal que s'acabi aviat. Per si les tristeses de la presó fossin poques, l'isolament de la família, dels advocats defensors, de les amistats que significa la presó de Vich, per raó de distància, fan injusta la situació dels empresonats, la gran majoria processats sense condemna, que solament a títol preventiu estan a l'ergàstula.

Ara com ara, les qüestions penitenciaris han de resoldre's a Madrid. No s'hi val a confondre els termes de la qüestió i encomanar a l'Ajuntament de Barcelona o a la Generalitat l'arranjament d'allò que no és de la seva incumbència.

Per aquest motiu, ens adrecem a la Directora de Presons, Victòria Kent, per a què es recordi de la situació d'aquests pobres éssers humans per a què vulgui alleugerir la seva dissort, donant d'aquesta manera satisfacció no solament als familiars dels empresonats, sinó, a més, als sentiments generosos d'ella mateixa i a les normes republicanes de la Justícia.

I en fer aquesta recordança i aquest prec, distingits senyors reaccionaris, no compleixo cap mandat exprés ni tàcit de la F. A. I. En tinc prou amb els de la meua consciència.

JOAN LL. PUJOL I FONT

**i La sort de l'Estatut
depen dels catalans!**